

KNIŽNÍ PROVENIENCE MORAVSKÝCH HRADŮ A ZÁMKŮ

PAVLA HOLÍKOVÁ

Abstrakt: Základní znalosti o kmenových proveniencích jsme získali už během let, kdy s knihovnamy pracujeme. Podstatnou část výzkumu knižních proveniencí provedlo Národní muzeum v projektu *Provenio* zaměřeném na provenienci kmenovou, která zahrnovala i zámecké knihovny spravované Národním památkovým ústavem. Současný projekt s názvem *Virtuální rekonstrukce proveniencně bohémikálních knižních celků v tuzemských i zahraničních knihovnách* se zaměřuje na knihovní celky rozptýlené.

Klíčová slova: zámecké knihovny, šlechtické rody, rozptýlené knihovní celky, knižní provenience, exlibris, přípisky

Jako pracovníci zámeckých knihoven na objektech spravovaných Národním památkovým ústavem, resp. Národním muzeem jsme se v loňském roce začali zabývat výzkumem knižních proveniencí, což je snem každého pracovníka se starými tisky. Základní znalosti o kmenových proveniencích jsme všichni získali už během let, kdy s knihovnamy pracujeme. Podstatnou část výzkumu provedlo Národní muzeum v projektu *Provenio*, zaměřeném na knihovní celky významných jednotlivců a rodů, zjednodušeně řečeno na kmenovou provenienci. Ta zahrnovala i kmenovou provenienci v zámeckých knihovnách spravovaných Národním památkovým ústavem. Současný projekt s názvem *Virtuální rekonstrukce proveniencně bohémikálních knižních celků v tuzemských i zahraničních knihovnách* se zaměřuje na knihovní celky rozptýlené. V praxi to znamená, že badatel nejvíce jásá v případě nálezu cizí provenience, která se do knihovny dostala náhodnou akvizicí. Čas a prostředky, které máme v rámci projektu k dispozici, nám nicméně umožňují hned několik směrů našeho zájmu:

- hloubkový průzkum výskytu cizích proveniencí (náhodné akvizice),
- zpřesnění poznatků o kmenové provenienci,
- bez významu není ani to, že vyhodnotíme cizí provenience, které se do knihoven dostaly sekundárně po zestátnění hradů a zámků.

Provenienční markanty obsažené v knihách, a je lhostejné, zda jde o vlepené exlibris, nebo téměř nečitelný vlastnoruční přípisek neznámého majitele, vnímáme jako specifický historický pramen. Nejvíce ceněnou proveniencí je bezesporu ryté heraldické exlibris, které nás zavede k určitému rodu, v lepším případě k jeho konkrétnímu členovi, a v nejlepším případě obsahuje i vrocení nebo autora, který ho vytvořil. Nejčastějšími rukopisnými přípisky v knihách jsou přípisky jednotlivých členů rodu nebo rodů s ním spřízněných, z nichž pocházely jejich manželky. Podobně cennou proveniencí je rukopisný přípisek vztahující se ke klášternímu konventu nebo jeho konkrétnímu příslušníkovi. Knihy ze zrušených klášterů často putovaly do šlechtických knihoven jako jednotliviny i jako odkoupené celky.

Provenience jako rukopisný či heraldický pramen je sama o sobě nosičem velmi úzce omezené informace, lze ji však využít ve spojení s dalšími archivními prameny, pokud se k danému vlastníkovi dochovaly. Tato provenience se může stát východiskem kladení otázek a hledání odpovědí při vytváření „příběhu knihy“.

Příkladem vytvoření takového „příběhu knihy“ je studie Hedviky Kuchařové nazvaná „Po stopách knih v rodině Brisigellů“¹, kdy autorka na základě rukopisných přípisů několika desítek knih vytvořila fascinující příběh rodu, jeho rozvětvení a posléze majetkového a společenského pádu. Rod Jana Tomáše Brisigella st. přišel do českých zemí v době třicetileté války. Usadil se na několika místech v Čechách a po půldruhém století vyhasl roku 1803 po přeslici s poslední příslušnicí rodu. Autorka dokázala sestavit příběh díky pečlivé práci s prameny a jejich kombinací. Knihu, resp. její provenienci, přitom použila jako jeden z pramenů k vytvoření příběhu. Někde dvě desítky nesporných knih Brisigellovské knihovny a několik dalších, s vysokou pravděpodobností také brisigellovských knih, musela nejdříve sama vyhledat a sestavit „virtuální knihovnu“ rodu Brisigellů rozptýlenou v premonstrátské knihovně na Strahově. Jako další pramen jí posloužily materiály z Národního archivu (Archiv pražského arcibiskupství, Desky zemské větší a fond Staré české místopřítelství), sbírky matrik SOA Litoměřice a Archivu hlavního města Prahy a některé další archivní a elektronické zdroje. Na příkladu její práce je názorně vidět, čemu může sloužit vytvoření takové „virtuální knihovny“ v novějších knihovních celcích. Není přitom podstatné, že příběh, který tu byl vytvořen, není příběhem významného rodu tvořícího dějiny. Je to příběh rodu podružného, bez jehož existence by nicméně české dějiny postrádaly svoji „podstatnou výplň nevýznamnosti“ a v každém případě jde o vytváření fascinujícího příběhu knihy.

Po vyvlastnění hradů a zámků nastaly obrovské přesuny velkých celků mobiliáře i knihovních fondů u těch objektů, které nebyly zařazeny do I. kategorie jako památkové objekty k prezentaci kulturního dědictví. Tzv. svozové fondy z objektů II. nebo III. kategorie byly v některých případech převezeny na objekty I. kategorie, aniž by byly na místě dostatečně odděleny od kmenových fondů. Tak byl knihovní fond Strážnice po nějakou dobu uložen na zámku v Miloticích, Lomnice a Moravec byly dlouhá desetiletí uloženy v Lysicích, Žďalovici ve Velkých Losinách. Na státním zámku v Lednici se sešlo hned několik šlechtických i měšťanských svozů, z nichž se nemalý počet jednotlivin přimísil do lednického kmenového fondu. Proto tu nacházíme knihy, které jsou opatřeny staršími signaturami i vlastnickými přípisky původních majitelů ze zámku Lešná u Zlína (Seilernové), Lešná u Valašského Meziříčí (Kinští z Vchynic a Tetova), Zdislavice a Hoštice (Zdislavická větev Dubských) nebo Velké Uherce (rodina Thonetova). Knihy s námořní vojenskou tematikou nesou provenienční znaky Vídeňského válečného archivu², a další zajímavé jednotliviny pocházejí z knihovny Řádu německých rytířů v Bruntále a jsou opatřeny vlastnickým exlibris velmistra Řádu arcivévody Evžena Rakousko-Těšínského (1863–1954).

Některé z knih, které v Lednici zůstaly sekundárně z cizích svozů, putovaly ještě dále, protože o zaměření lednické zámecké knihovny na zahradnickou literaturu se obecně vědělo. V roce 1948 zažádala správa Ústavu pro okrasné zahradnictví a Sadovnictví Vysoké zemědělské školy v Brně Národní kulturní komisi o přidělení odborné zahradnické literatury z lednického zámku³, a tak můžeme v odborné knihovně této školy najít knihy z majetku Kinských v Lešně u Valašského Meziříčí s vlastnickým přípisem Friederiky Kinské⁴.

1 KUČAŘOVÁ, H. Po stopách knih v rodině Brisigellů. *Acta Musei nationalis Pragae, Historia litterarum*. Praha: Národní muzeum, 2017/3–4, s. 35–44.

2 Wiener Kriegsarchiv, zahrnující odbornou knihovnu rakouského námořnictva v Pule založenou roku 1802. Během II. světové války v době německé okupace Itálie byla c. u. k. námořní knihovna roku 1944 převezena na zámky Lednice a Valtice a na přelomu let 1949/1950 vrácena Vídeňskému válečnému archivu.

3 Národní archiv Praha, SPS 864, Fond Státní památkové správy, kart. 289. Žádost o přidělení odborné literatury ze dne 30. září 1948.

4 Friederike Kinská, rozená Dubská (1829–1895), sestra spisovatelky Marie Ebner-Eschenbachové.

Zajímavé může být zpřesnění poznatků o kmenové provenienci, kterou už známe, byť je toto zpřesnění někdy hypotetické. Zaměříme-li se na rok vydání knih s výskytem heraldického exlibris, které jsme dosud nepřičítali konkrétnímu členovi rodu, můžeme v lysické zámecké knihovně s velkou pravděpodobností předpokládat, že ryté heraldické exlibris s textem Graf Dubsky [1] patří nejstaršímu majiteli Lysic tohoto jména Františkovi Dubskému⁵, po němž je převzal a používal jeho syn Emanuel⁶. Je ovšem i třetí možnost, a sice že toto exlibris používala i vdova po Františku Dubském Antonie⁷. Tato vzdělaná dáma přežila svého manžela o 31 let, zajímala se o architekturu a zanechala po sobě pozoruhodné množství grafik architektonických návrhů. Není vyloučeno, že po smrti svého manžela i nadále opatrovala heraldickým exlibris rodu Dubských knihy svého zájmu pro svého syna Emanuela.⁸

Výzkum proveniencí nám umožňuje zmapovat a uvést do souvislosti přípisky členů spřízněných rodů, nejčastěji původní rodiny šlechtické dámy, která se přivdala do rodu manžela, ale bývá tomu i naopak. V pernštejnské hradní knihovně v majetku Mittrowských zanechal poměrně četné přípisky hrabě Moritz Braida⁹, manžel Emmy, rozené Mittrowské. Naopak vlastnický přípisek Emmy Mittrowské¹⁰ [2] provdané Braida najdeme v zámecké knihovně Lysice, kam se dostal spolu s knihami Juliány Mittrowské, provdané Dubské¹¹.

Zámecká knihovna Lešná obsahuje vlastnické přípisky sester Ilony¹² a Sarolty¹³ Wenckheim. Byla to dvojčata, z nichž první se roku 1882 provdala za hraběte Františka Josefa Seilerna¹⁴ z lukovské větve Seilernů, a když po půldruhém roce zemřela, oženil se vdovec s její sestrou Saroltou, s níž pak žil až do smrti. Knihy s přípiskem Ilony, resp. Sarolty Wenckheimové, provdané Seilernové se do lednické zámecké knihovny opět dostaly sekundárně až po zestátnění zámku.

Dalším zajímavým přípiskem ženské příslušnice rodu je přípisek Rosálie Stockhammerové¹⁵ [3], manželky Ignáce Schröffla z Mannsberka¹⁶ v hradní knihovně na Pernštejně. Rosálie byla dcerou majitele Pernštejna Josefa Stockhammera. Když její zadlužený otec v roce 1793 zemřel, Ignác Schröffl z Mannsberka panství Pernštejn vykoupil. Další přípisek z ruky ženy, který může zaujmout, je vlastnické označení Xaveriny Kolowrat-Krakowské, provdané Dubské¹⁷. Byla to čtvrtá manželka Františka Dubského ze zdislavické větve dubských, zakladatele mladší hraběcí větve a otce rakouské spisovatelky Marie Ebner-Eschenbachové. Je to opět sekundární provenience v lednické knihovně, zatoulaná z knihovny v Hořticích.

Rakouská spisovatelka Marie Ebner-Eschenbachová¹⁸ někdy bývá prezentována v souvislosti se zámekem Lysice, kde se jedna z knihovnických místností označuje jako „Knihovna Marie Ebner-Eschenbachové“ s jejím portrétem [4]. Dnes už se všeobecně ví, že spisovatelka

5 František Dubský (1749–1812), zakladatel starší hraběcí linie Dubských v Lysicích.

6 Emanuel Dubský (1806–1881), majitel Lysic.

7 Antonie Dubská, rozená Piatti z Drnovic (1773–1843).

8 Ani Emanuel Dubský, ani jeho syn Quido si vlastní knihy neoznačovali. Knihy byly heraldickým exlibris označovány jen asi do 20. let 19. století.

9 Moritz Braida von Ronsecco und Cornigliano (1802–1872).

10 Emma Braida, rozená Mittrowská (1800–1871).

11 Julie Dubská z Třebomyšlic, rozená Mittrowská z Nemyšle (1898–1986).

12 Ilona (Helene) Wenckheim (1860–1883), provdaná Seilern-Aspang.

13 Sarolta (Carolina) Wenckheim (1860–1947), provdaná Seilern-Aspang.

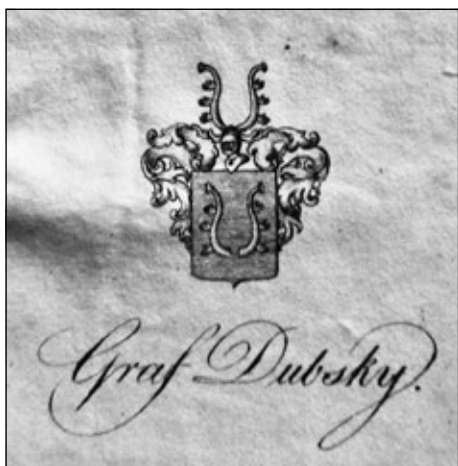
14 František Josef Seilern-Aspang (1859–1919).

15 Rosalie Schröfflová, rozená Stockhammerová (1753–1795).

16 Ignác Schröffl z Mannsberka (1731–1805).

17 Xaverine Kolowrat-Krakowská, provdaná Dubská (1808–1869).

18 Marie Ebner-Eschenbachová (1830–1916).

Obrázek č. 1:
Exlibris hraběte Dubského (lysická větev)

Obrázek č. 2:
Emma Mittrowská, provdaná Braida

Obrázek č. 3: *Rosalie Stockhammerová, provdaná Schröfflová*

na lysickém zámku nežila, pouze tam navštěvovala své příbuzné, a to pravděpodobně ne moc často. Mezi příbuznými v Lysicích se ostatně šeptalo, že je naštěstí duchaplná a vzdělaná, když už ne krásná.¹⁹ Do knížek lysické zámecké knihovny nicméně připsala několik věnování svým synovcům a neteřím.

Zajímavostí, kterou bude přímo možné použít při rekonstrukci rozptýlených knihovních celků, jsou nálezy přípisů jednotlivců cizí provenience. Časté bývají vlastnické přípisky duchovních, klášterních konventů nebo i jejich jednotlivců. K případům takové provenience uvedeme Norberta Handloviče, člena řádu františkánů, nebo Jindřicha Langenwaltera²⁰, člena řádu dominikánů [5]. Nacházíme i přípisky světského duchovenstva.

Na některá cizí heraldická exlibris upozornil už dr. Bohumír Lífka²¹, ale zabývali se jimi i naši předchůdci z řad knihovníků zámeckých pánů, když byly knihovny ještě v soukromých rukou. Velký počet cizích heraldických exlibris nicméně čeká na zmapování a popis během hloubkového průzkumu. Uvedeme zatím pouze některá z nich: Ryté heraldické exlibris Petra Daniela Huetia²², biskupa ze Soissons a Avranches, datované rokem 1692 [6]; ryté heraldické exlibris Jana Kryštofa hraběte von Oedt zu Götzendorf²³ a Josefa svobodného pána Lerchenfelda v Ahamu.²⁴

Jeden z nejzajímavějších neprovenienčních přípisů, které v knížkách také můžeme najít, je poznámka, kterou si zapsal majitel Moravce Gabriel Gudenus ml.²⁵ na předšádce románu *Unabhängig* autorky píšíci pod pseudonymem Antonie Andrea: „Málokdy jsem četl tak blbý a zamotaný román – kdybych neležel nemocný v posteli, vůbec bych ho nedočel.“²⁶ U tohoto majitele zámecké knihovny se na chvíli zastavíme, protože je pro nás zajímavý z hlediska osobnosti aristokrata přelomu 19. a 20. století a navíc nám jeho osobnost dokumentují i knižní heraldická exlibris. Používal dvě, která se od sebe výrazně liší.

Gabriel Gudenus ml. je ilustrativním příkladem aristokratického příslušníka, který si na jedné straně mohl dovolit značnou nesvázanost konvencemi své doby, a na druhé straně jimi chtěl nechtěl byl svazován. Jako nejmladší syn z osmi sourozenců se stal brzy zcela nezávislý na příbuzných. Jeho rodiče dožili v době, kdy byl ještě svobodný, po otci zdědil statek Moravec na českomoravské vysocině a nevěstu si vybral v sousedství. Daleko od příbuzných usazených v Rakousku či Německu, ekonomicky i společensky samostatný, oženil se s dcerou teprve nedávno nobilitovaného prostého šlechtice a brněnského průmyslníka Viléma Teubera²⁷. Je to klasický příklad oboustranně výhodného sňatku: ženich přinesl nemovitý majetek a baronský titul, nevěsta bohaté věno a peněžité důchody. Ale byl to sňatek z lásky,

19 Dopis Albrechta Dubského tetě Ulrice Dubské ze dne 22. 3. 1917: „Die Kinder sind sehr nett und herzig, die Kleine sieht, finde ich, Tante Marie Ebner ähnlich, hoffentlich hat sie aber nebst der geringen Schönheit auch deren Gescheitheit geerbt.“ MZA, fond G 141, karton 9.

20 Emericus Langenwalter, OP (1685–?), představený provincie Dacie (Rumunsko), původem z Jihlavy.

21 Bohumír Lífka (1900–1987), vedoucí knihovny Náprstkova muzea, člen Spolku sběratelů a přátel exlibris a jiné užitkové grafiky, organizátor péče o knihovní fondy zámeckých knihoven ve spolupráci s Národní kulturní komisí.

22 Pierre Daniel Huet (1630–1721), francouzský učenec a duchovní, biskup ze Soissons a Avranches.

23 Johann Christoph von Oedt zu Götzendorf (1673?–1750).

24 Josef Lerchenfeld in Aham.

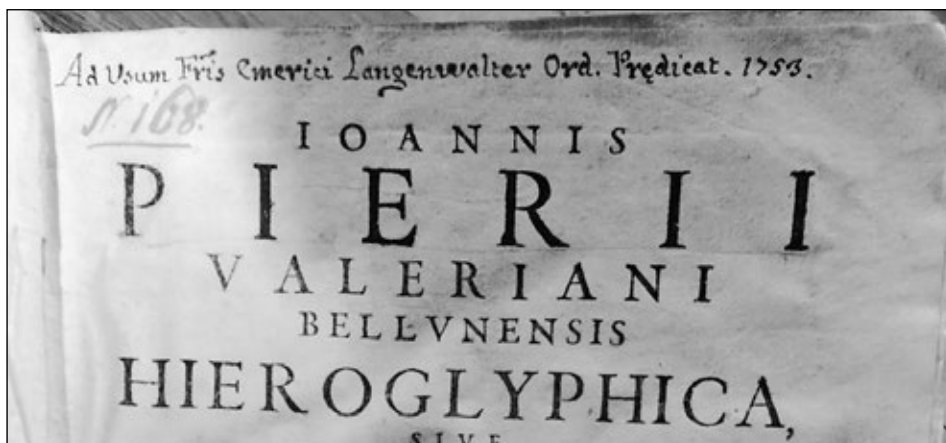
25 Gabriel Gudenus ml. (1853–1915).

26 „Selten einen so verwirrten blöden Roman gelesen – hätte es nicht fertig gemacht auszulesen, wäre ich nicht krank gelegen.“ Zámecká knihovna Moravec, ZK MO 13392.

27 Vilém Teuber (1829–1884), majitel brněnské textilní továrny „Josef Teuber & Söhne“ na Cejlu, jehož rodina byla nobilitovaná roku 1873.

Obrázek č. 4:
Marie Ebner-
Eschenbachová,
rozená Dubská

Obrázek č. 5: Přítisk Jindřicha Langenwaltera, OP z Jihlavy

Gabriel si ho mohl dovolit. Jeho sourozenci sice nebyli nadšení, ale nezbylo jim, než jeho volbu respektovat.²⁸

Na Gabrielu Gudenuvi ml. můžeme sledovat tragikomický vzestup společenského postavení. Zatímco rod Gudenu společensky stoupal, význam tohoto společenského vzestupu šel nenávratně ke konci. Gudenové nesli od roku 1696 titul svobodných pánů a na rozdíl od mnoha vyšších aristokratických rodů nepodlehli v baroku marnotratnosti, která by je přivedla blízko bankrotu. Vždy byli dobře majetkově zabezpečeni, takže jejich dcery nepřinášely do manželství zvučný titul zchudlého šlechtice, ale reálné věno, naopak se za aristokrata vyššího stupně mohly provdat. Všichni potomci Gabriela Gudena st. dosáhli roku 1907 hraběcího titulu. V Gabrielově případě to znamenalo, že jeho rodina užívala titulu pouhých 11 let, než byly šlechtické tituly zákonem zrušeny.²⁹

Na Gabrielovi ml. však můžeme sledovat i to, že pro něj pravděpodobně společenské postavení nebylo nejdůležitější metou, neboť se v praxi téměř zcela přizpůsobil vrstvě měšťanských podnikatelů, do níž se „přiznil“. Jeho syn nebyl studentem na internátním studiu prestižního vídeňského gymnázia, které by se honosilo maturanty z císařské rodiny, nýbrž studoval prezenčně v Brně, a to nikoliv na I. německém gymnáziu na Eliščině náměstí³⁰ mezi syny šlechtických rodin, nýbrž na II. brněnském gymnáziu na Vávrově ulici³¹ mezi syny podnikatelů a židovských obchodníků a do školy chodil pěšky z Cejlu, kde bydlel u matčiny příbuzných. Na hony v Gabrielových revírech byli spolu se šlechtici ze sousedství zváni bohatí brněnští průmyslníci.³² Poté, co Gabriel dosáhl hraběcího titulu, pocítil i pohrdavé poznámky hrabat z řad svých příbuzných, kteří mu neváhali v novém postavení vytknout sebemenší formální nedostatek. Tak mu píše František Colloredo-Mansfeld na podzim 1907: „Nemohu pominout nedostatek tvého dopisního papíru. Používat ze šetrnosti papír s atributy svobodného pána, když už jsi delší dobu hrabětem, považuji za zcela nevhodné. Musíš se přece chovat s ohledem na svůj titul!“³³

Gabrielovo první heraldické exlibris mělo barokní charakter a zjevně napodobovalo exlibris jednoho ze starších příslušníků rodu Valentina Ferdinanda³⁴. Stejně exlibris používal i jeho bratr Heinrich³⁵. Po získání hraběcího titulu si Gabriel pořídil exlibris nové (asi aby dostal vážnosti svého stavu, jak ho nabádali příbuzní), tentokrát nikoliv heraldické. Jeho podoba se blíží spíše novodobému exlibris jeho švagra Evžena Teubera³⁶.

Ještě se zmíníme o jedné zajímavosti z Gabrielovy knihovny. Je to kniha barevných květinových ilustrací francouzského kolektivu autorů La corbeille de fleurs, vydaná v Paříži roku 1807.³⁷ Na první pohled je určená pro dívky a ke každé z barevných ilustrací je přiložený text, který nemá souvislost s botanikou, nýbrž s literárním vnímáním vyobrazené květiny [7].

28 „Meine Familie, der ich schon einige bestimmte Andeutungen gegeben habe, macht keine Einwendungen, wengleich ich weiss, dass sie eine andere Bestimmung gewünscht hätte.“ Z Gabrielovy korespondence v zámecké knihovně Moravec, ZK MO 16599. Koncept dopisu rodinné přítelkyni saské královně Karle ze dne 2. 12. 1882.

29 Šlechtické tituly byly v Československu zrušeny v prosinci roku 1918 zákonem č. 61/1918 Sb.

30 První německé státní gymnázium na Eliščině náměstí, dnes budova fakulty JAMU na nám. Komenského.

31 II. německé c.k. státní gymnázium na dnešní Hybešově ulici, dříve Wawrova.

32 Ke Gabrielovi na hony jezdil jeho souseď hrabě Vladimír Mittrowský z Rožinky, hrabě Gerolf Edmund Coudenhove z Dukovan, podnikatel Eisenstein z Březiny u Hořepníka (okr. Pelhřimov), podnikatel Alfred Skene (Mitrov) a nedávno nobilitovaní příbuzní Teuberové z Křižanova.

33 MZA, fond G 205, karton 4, sign. 40, fol 4.

34 Valentin Ferdinand Gudenus (1679–1758).

35 Heinrich Gudenus (1939–1915).

36 Eugen Teuber (1868–1948), bratr Gabrielovy manželky Aloisie Teuberové.

37 Zámecká knihovna Moravec, ZK MO 13464.

Obrázek č. 6:
Exlibris Daniela Hueta,
biskupa z Avranches

Obrázek č. 7:
Ilustrace včelího máku
z knihy *La corbeille de fleurs*

Na předešlé knihy je Gabrielova vlastnoruční poznámka „Von der Königin Karola mir vermacht, 1908“. Gabriela Gudena ml. pojilo osobní přátelství se saskou královnou Karlou³⁸, od níž Gabrielův otec statek Moravec koupil. Karla Vasa Hollstein-Gottorp žila v 50. letech 19. stol. na Moravci se svou rozvedenou matkou. Přátelila se s místními dětmi, mluvila česky a ráda se vracela na místa svého dětství. Zemřela v roce 1907 a knížku květinových ilustrací odkázala Gabrielovi v závěti na památku.

BOOK PROVENANCES FROM MORAVIAN CASTLES

Summary: The basic research of provenances of the library owners was been done in the preceding years by National Museum. The present-day research project named Virtual reconstruction of provenance bohemical book collections in domestic and some external libraries is focused on interspersed book collections and it is done by National Museum in association with National heritage institute. Using the strange provenances we can make an interesting „story of some book or book collection“. We can reconstruct parts of interspersed book collections or an interesting history of unknown noble houses or noble persons. The book provenance in combination of other historical sources, for example parish registers or records of matriculation on universities can help us in our research.

Key words: castle libraries, nobility houses, interspersed book collections, book provenances, provenance notes, bookplates

PhDr. Pavla Holíková (*1965)

Absolventka historie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Pracuje v Národním památkovém ústavu a věnuje se správě zámeckých a hradních knihoven. Patří k výzkumnému týmu Národního památkového ústavu ve spolupráci s Národním muzeem pro zpracování knižní provenience historických knihovních fondů.

³⁸ Karola Vasa-Holstein-Gottorp (1833–1907), dcera Luisy Amélie Bádenské a švédského prince Gustava Vasy. Karolin otec, švédský korunní princ, byl synem krále Gustava IV. Adolfa, svrženého v roce 1809. Karola se roku 1853 provdala za saského korunního prince Alberta, když předtím konvertovala ke katolicismu. Saskou královnou se stala roku 1874 při Albertově nástupu na trůn.